

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

14. september 2017*

Eelotsusetaotlus – Konkurents – ELTL artikkel 102 – Turgu valitseva seisundi kuritarvitamine – Mõiste „ebaõiglane hind“ – Autoriõiguste kollektiivse esindamise organisatsiooni kogutud tasud – Võrdlus teistes liikmesriikides kehtestatud tasudega – Võrdlusriikide valik – Hindade hindamise kriteeriumid – Trahvi arvutamine

Kohtuasjas C-177/16,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Augstākā tiesa Administratīvo lietu departaments'i (Läti kõrgeim kohus, halduskollegium) 22. märtsi 2016. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 29. märtsil 2016, menetluses

Autortiesību un komunicēšanās konsultāciju aģentūra/Latvijas Autoru apvienība

versus

Konkurences padome,

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja president M. Ilešič, kohtunikud A. Prechal (ettekandja), A. Rosas, C. Toader ja E. Jarašiūnas,

kohtujurist: N. Wahl,

kohtusekretär: ametnik X. Lopez Bancalari,

arvestades kirjalikus menetluses ja 8. veebruari 2017. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Autortiesību un komunicēšanās konsultāciju aģentūra/Latvijas Autoru apvienība, esindajad: advokaadid U. Zeltiņš, S. Novicka ja D. Silava-Tomsone,
- Läti valitsus, esindajad: J. Treijs-Gigulis, I. Kalniņš, G. Bambāne, I. Kucina ja D. Pelše,
- Saksamaa valitsus, esindajad: A. Lippstreu ja T. Henze,
- Hispaania valitsus, esindaja: M. Sampol Pucurull,
- Madalmaade valitsus, esindajad: H. S. Gijzen ja M. K. Bulterman,

* Kohtumenetluse keel: läti.

– Euroopa Komisjon, esindajad: C. Vollrath, I. Rubene ja F. Castilla Contreras,
olles 6. aprilli 2017. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab ELTL artikli 102 teise lõigu punkti a tõlgendamist.
- 2 Taotlus on esitatud kohtuvaidluses, mille poolteks on Autortiesību un komunicēšanās konsultāciju aģentūra/Latvijas Autoru apvienība (autoriõiguste konsultatsiooni ja kommunikatsiooni büroo/Läti autorite ühing, edaspidi „AKKA/LAA“) ja Konkurences padome (konkurentsinoukogu, Läti) seoses trahviga, mille viimane määras AKKA/LAA-le turgu valitseva seisundi kuritarvitamise tõttu.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määruse (EÜ) nr 1/2003 [ELTL] artiklites [101 ja 102] sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (EÜT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205) artiklis 3 „[ELTL] artiklite [101 ja 102] ning siseriiklike konkurentsieeskirjade vaheline seos“ on sätestatud:

„[...] Kui liikmesriikide konkurentsiasutused või siseriiklikud kohtud kohaldavad siseriiklikku konkurentsioigust [ELTL artikli 102] alusel keelatud kuritarvitamise suhtes, peavad nad kohaldama ka [ELTL artiklit 102].“

- 4 Määruse artikli 5 „Liikmesriikide konkurentsiasutuste volitused“ esimeses lõigus on sätestatud:

„Liikmesriikide konkurentsiasutustel on [ELTL artiklite 101 ja 102] kohaldamise õigus üksikjuhtudel. Sel eesmärgil võivad nad omal algatusel või kaebuse põhjal teha järgmised otsused:

[...]

– kehtestada trahve, karistusmaksed või muid siseriiklikus õiguses sätestatud sanktsioone.

[...]“.

- 5 Nimetatud määruse artikkel 23 „Trahvid“ sätestab lõigetes 2 ja 3 järgmist:

„2. Komisjon võib oma otsusega määrata ettevõtjatele ja ettevõtjate ühendustele trahve, kui need tahtlikult või ettevaatamatuse tõttu:

a) rikuvad [ELTL] artiklit [101 või 102] [...]

[...]

Ühegi rikkumises osalenud ettevõtja ja ettevõtjate ühenduse puhul ei tohi trahv ületada 10% selle eelmise majandusaasta kogukäibest.

[...]

3. Trahvisumma määramisel võetakse arvesse nii rikkumise raskust kui ka kestust.“

Lāti õigus

- 6 4. oktoobri 2001. aasta konkurentsiseaduse (Konkurences likums) (*Latvijas Vēstnesis*, 2001, nr 151) artiklil 13 on sama sisu kui ELTL artikli 102 teise lõigu punktil a.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 7 AKKA/LAA on muusikateoste autoriõiguste kollektiivse esindamise organisatsioon ning tal on Lätis ainsana pädevus anda tasulisi litsentse selliste muusikateoste avalikuks esitamiseks, mille autoriõigusi ta esindab. Ta kogub autoritasusid, millest makstakse Läti autoriõiguste omanikele ning välisriikide esindusorganisatsioonidega sõlmitud lepingute vahendusel välismaiste autoriõiguste omanikele tasu. Litsentsisaajate hulgas olid eelkõige kaubanduspinnad ja teeninduskeskused kui autoriõigusega ja sellega kaasnevate õigustega kaitstud teoste kasutajad.
- 8 Konkurentsinoökogu määras 1. detsembri 2008. aasta otsusega AKKA/LAA-le trahvi turgu valitseva seisundi kuritarvitamise eest, kuna viimane oli nõudnud liiga kõrge määraga autoritasusid. AKKA/LAA kehtestas seejärel alates 2011. aastast kehtivad uued autoritasu määrad. 31. mail 2012 algatas konkurentsinoökogu hindamismenetluse uute tasumäärade kohta.
- 9 Nimetatud menetluse raames võrdles konkurentsinoökogu esmalt Lätis kohaldatavaid tasumäärasid muusikateoste kasutamise eest kaubanduspindadel ja teeninduskeskustes määradega, mida kohaldatai Leedus ning Eestis, kuna need on naaberliikmesriigid ja naaberturud. Konkurentsinoökogu järeldas, et Läti tasumäärad olid kõrgemad kui Eestis ja suures osas kõrgemad kui Leedus kehtestatud määrad. Nimelt, kuigi kõigis kolmes liikmesriigis on tasumäärad kehtestatud kõnealuse kaubanduspinna või teeninduskeskuse pindala alusel, märkis konkurentsinoökogu, et 81 m² kuni 201–300 m² suuruse pindala korral oli Lätis kohaldatud tasumäärad kaks ja kolm korda kõrgemad teistes Balti riikides kohaldatud määradest.
- 10 Teiseks võrdles konkurentsinoökogu ostujõupariteedi indeksi (edaspidi „OJP indeks“) põhjal ligikaudu 20 muus liikmesriigis kehtivaid tasumäärasid ja tuvastas sellega seoses, et Läti tasumäärad ületasid 50%–100% võrra teistes liikmesriikides kohaldatud hindade keskmist taset. Täpsemalt olid kaubanduspindadele ja teeninduskeskustele, mille pindala oli 85,5 m² kuni ligikaudu 140 m², kohaldatud tasumäärad kõrgemad üksnes Rumeenias.
- 11 Konkurentsinoökogu järeldas, et Lätis kehtivad tasumäärad nendes segmentides, kus need olid selgelt kõrgemad Eesti ja Leedu määradest, ei olnud õiglased, ning määras 2. aprilli 2013. aasta otsusega AKKA/LAA-le trahvi summas 45 645,83 Läti latti (ligikaudu 32 080 eurot) turgu valitseva seisundi kuritarvitamise eest vastavalt konkurentsiseaduse artikli 13 lõike 1 punktile 4 ja ELTL artikli 102 teise lõigu punktile a (edaspidi „vaidlustatud otsus“). Konkurentsinoökogu arvutas trahvi summa AKKA/LAA käibe põhjal, leides sellega seoses, et autoriõiguse omanikele kogutav tasu on lahutamatu osa selle organisatsiooni käibest ning seda tasu tuleb arvesse võtta.
- 12 AKKA/LAA esitas kaebuse Administratīvā apgabaltiesa’le (piirkondlik halduskohus, Läti) vaidlustatud otsuse tühistamiseks, esitades oma kaebuse põhjenduseks sisuliselt neli argumenti. Esiteks on konkurentsinoökogu sisuliselt piiranud Lätis kohaldatavate tasumäärade võrdlust üksnes naaberriikide Eesti ja Leeduga, ehkki sisemajanduse kogutoodangu ja hinnataseme poolest oli Läti olukord võrreldav ka Bulgaaria, Rumeenia, Poola ning Ungariga. Teiseks ei selgitanud konkurentsinoökogu arusaadaval viisil meetodit, mille põhjal ta arvutas võrdlustasumäärad. Kolmandaks leidis konkurentsinoökogu

ekslīkult, et AKKA/LAA peab oma tasumäärade suurust põhjendama. Neljandaks ei oleks konkurentsinoukogu pidanud AKKA/LAA trahvi arutamisel arvesse võtma summasid, mis koguti autorite tasudeks, kuna need summad ei kuulunud selle organisatsiooni vara hulka.

- 13 9. veebruari 2015. aasta otsusega tühistas Administratīvā apgabaltiesa (piirkondlik halduskohus) vaidlustatud otsuse osaliselt. Nimetatud kohus leidis tõepoolest, et konkurentsinoukogu oli põhjendatult järeldanud, et AKKA/LAA oli oma turgu valitsevat seisundit kuritarvitanud. Samuti järeldas ta, et sama tüüpi teenuse tasumäärade võrdlus Läti, Eesti ja Leedu vahel oli põhjendatud ja et AKKA/LAA ei olnud esitanud selgitust asjaolu kohta, et Lätis kohaldatud tasumäärad olid märgatavalt kõrgemad Eestis ja Leedus kohaldatud tasumääradest. Siiski järeldas nimetatud kohus, et konkurentsinoukogu oli trahvi arutamisel valesi võtnud arvesse summasid, mida autoritasudena oli kogutud, ning kohustas konkurentsinoukogu arvutama trahvisumma ümber kahe kuu jooksul kohtuotsuse kuulutamisest.
- 14 Kuna AKKA/LAA kaebust selle kohtuotsusega täies ulatuses ei rahuldatud, kaebas ta kohtuotsuse edasi eelotsusetaotluse esitanud kohtus. Konkurentsinoukogu kaebas kohtuotsuse samuti edasi, kuna Administratīvā apgabaltiesa (piirkondlik halduskohus) oli tühistanud vaidlustatud otsuses määratud trahvi puudutavad sätted.
- 15 AKKA/LAA leidis, et Administratīvā apgabaltiesa (piirkondlik halduskohus) ei määratlenud objektiivseid ja kontrollitavaid kriteeriume, mis põhjendaks, et Lätis kohaldatavaid tasumäärasid võib võrrelda Eesti ja Leedu omadega. Niisiis ei tuginenud nimetatud kohus majanduslikele kriteeriumidele, vaid kriteeriumidele, mis puudutasid nendele riikidele omast territoriaalset, ajaloolist ja kultuurilist olukorda.
- 16 AKKA/LAA vaidleb vastu eelkõige sellele, et geograafiline lähedus teiste Balti riikidega saab olla otsustav kriteerium.
- 17 Konkurentsinoukogu omakorda väidab, et määratud trahv on kooskõlas liikmesriigi kehtivate õigusnormidega. Ta rõhutab eelkõige, et konkurentsioiguses tuleb käibeks lugeda kogu tulu, mis pärineb majandustegevusest, mis siinses asjas hõlmab AKKA/LAA poolt autoritasudena kogutud summasid.
- 18 Augstākā tiesa Administratīvo lietu departaments (Läti kõrgeim kohus, halduskolleegium) kahtleb selles, kuidas tõlgendada ELTL artikli 102 teise lõigu punkti a. Esiteks küsib see kohus, kas AKKA/LAA tegevus omab mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusele ja kas põhikohtuasi kuulub seega nimetatud sätte kohaldamisalasse. Teiseks on kohtul kahtlus meetodis, mida kasutati, et tuvastada, kas hinnad on ebaõiglased. Kolmandaks on tal kahtlused trahvi arutamises, eelkõige küsimuses, kas selle tarvis tuleb arvesse võtta autoriõiguste omanikele mõeldud tasusid.
- 19 Esimeses küsimuses sedastab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et vaidlustatud otsuses märkis konkurentsinoukogu, et AKKA/LAA oli saanud tasu ka teistest liikmesriikidest pärit muusikateoste eest ja et seetõttu võisid põhjendamatud hinnad pärssida muude liikmesriikide autorite teoste kasutamist Lätis.
- 20 Teises punktis, mis puudutab meetodit, et tuvastada, kas hinnad olid ebaõiglased, leiab ta esiteks, et kui ühes liikmesriigis kohaldatavad tasumäärad on mitu korda kõrgemad teistes liikmesriikides kohaldatud määradest, nagu kohtuasjas, milles tehti 13. juulil 1989 kohtuotsus Lucazeau jt (110/88, 241/88 ja 242/88, EU:C:1989:326), siis on see asjaolu kaudne tõend turgu valitseva seisundi kuritarvitamise kohta. Teiseks märgib ta, et endiselt püsib ebakindlus küsimuses, kuidas kehtestada tasumäärad viimati mainitud kohtuasjast erinevas olukorras.

- 21 Siinses asjas on küsimus selles, kas Lätis kohaldatavate tasumäärade võrdlus Eesti ja Leedu omadega on piisav. Niivõrd piiratud võrdlus võib samal ajal osutada kontraproduktiivseks, kuna naaberriikides asuvad organisatsioonid võivad oma tasumäärasid kooskõlas tõsta, ilma et see oleks märgatav. Kui selline võrdlusmeetod ei ole õiguspärane, küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas võrrelda tuleb ka kõigi teiste liikmesriikide tasumäärasid, mida on kohandatud OJP indeksiga.
- 22 Seejärel küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, mis tingimustel võib tasumäärasid lugeda 13. juuli 1989. aasta kohtuotsuse *Lucazeau jt* (110/88, 241/88 ja 242/88, EU:C:1989:326) punkti 25 tähenduses „tunduvalt suuremaks“ ja millistel tingimustel peab asjaomane ettevõtja põhjendama sama punkti tähenduses „erinevust, tuginedes asjaomases liikmesriigis valitseva olukorra objektiivsetele erinevustele võrreldes kõigi teiste liikmesriikidega“.
- 23 Kolmandas punktis, mis puudutab trahvisumma arvutamist, märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et Euroopa Kohus ei ole veel lahendanud sellist olukorda nagu põhikohtuasjas, kus autoriõiguste kollektiivse esindamise organisatsioonile on määratud trahv. Seetõttu tuleb selgitada küsimust, kas arvesse tuleb võtta summasid, mida on autoriõiguste omanike tasuna kogutud.
- 24 Neil asjaoludel otsustas Augstākā tiesa Administratīvo lietu departaments (Läti kõrgeim kohus, halduskolleegium) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
1. Kas ELTL artikli 102 [teise lõigu punkt a] on kohaldatav menetlusele, mis puudutab liikmesriigis autoriõiguste kollektiivse esindamise organisatsiooni poolt kehtestatud tasusid, kui see organisatsioon kogub tasusid ka välismaiste autorite tööde eest ja tema kehtestatud tasud võivad pärssida nende teoste kasutamist kõnealuses liikmesriigis?
 2. Kas ELTL artikli 102 [teise lõigu punktis a] kasutatud mõiste „ebaõiglased hinnad“ kindlaksmääramiseks autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste kollektiivse esindamise valdkonnas on sobiv ja piisav võrrelda kõnealuse turu hindasid (tasusid) ja naaberturgude hindasid (tasusid); ja millistel juhtudel?
 3. Kas ELTL artikli 102 [teise lõigu punktis a] kasutatud mõiste „ebaõiglased hinnad“ kindlaksmääramiseks autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste kollektiivse esindamise valdkonnas on sobiv ja piisav kasutada sisemajanduse kogutoodangust tuletatud ostujõu pariteedi indeksit?
 4. Kas tasusid tuleb võrrelda igas nende segmendis eraldi või tasude keskmise tasemega seoses?
 5. Millal tuleb järeldada, et ELTL artikli 102 [teise lõigu punkti a] tähenduses mõiste „ebaõiglased hinnad“ alusel analüüsitud tasude erinevus on tuntav, nii et turgu valitsevas seisundis ettevõtjal on kohustus tõendada, et tema tasud on õiglased?
 6. Millist teavet on mõistlik ettevõtjalt oodata, et tõendada ELTL artikli 102 [teise lõigu punkti a] kohaldamise raames autoriõigustega kaitstud teoste autoritasude õiglast laadi, kui nende teoste hinda ei ole võimalik kindlaks määrata sel viisil nagu materiaalsete toodete puhul? Kas tegu on üksnes autoriõiguse kollektiivse esindamise organisatsiooni halduskuludega?
 7. Kas konkurentsioiguse rikkumise korral tuleb trahvi kindlaksmääramisel välja arvata autoriõiguste kollektiivse esindamise organisatsiooni käibest litsentsitasud, mida see ettevõtja autoritele maksab?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

- 25 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas liikmesriikidevahelist kaubandust võib mõjutada niisuguste tasude tase, mille on kehtestanud selline autoriõiguste kollektiivse esindamise organisatsioon nagu AKKA/LAA, mistõttu tuleb kohaldada ELTL artiklit 102.
- 26 Sellega seoses tuleneb Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast, et ELTL artiklites 101 ja 102 sätestatud liikmesriikidevahelise kaubanduse mõjutamise tingimuse tõlgendamisel ja kohaldamisel tuleb lähtuda selle tingimuse eesmärgist, milleks on määrata konkurentsinnormide seisukohast kindlaks liidu õiguse kohaldamisala, võrreldes liikmesriikide asjakohaste normidega. Seetõttu kuulub liidu õiguse kohaldamisalasse igasugune kokkulepe või tegevus, mis võib ohustada liikmesriikidevahelist kaubandusvabadust, kahjustades liikmesriikide vahel ühtse turu eesmärkide saavutamist, eeskätt isoleerides riiklikke turge või muutes ühisturul konkurentsi struktuuri (kohtuotsus, 25.1.2007, *Dalmine vs. komisjon*, C-407/04 P, EU:C:2007:53, punkt 89 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 27 Liikmesriikidevahelise kaubanduse mõjutamiseks peab otsusest, kokkuleppest või tegevusest kõigi faktiliste ja õiguslike asjaolude põhjal olema piisavalt suure tõenäosusega võimalik järeldada, et see otsus, kokkulepe või tegevus mõjutab või võib mõjutada otseselt või kaudselt liikmesriikidevahelist kaubandust viisil, mis annab alust arvata, et see võib takistada liikmesriikidevahelise ühtse turu loomist. Lisaks ei tohi see mõju olla väike (kohtuotsus, 25.1.2007, *Dalmine vs. komisjon*, C-407/04 P, EU:C:2007:53, punkt 90 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 28 Euroopa Kohus on juba kaudselt tunnistanud, et autoriõiguste kollektiivse esindamise monopoolse organisatsiooni kehtestatud tasumäärad võivad avaldada mõju piiriülesele kaubandusele, mistõttu ELTL artikkel 102 on sellisele olukorrale kohaldatav (vt selle kohta kohtuotsused, 13.7.1989, *Tournier*, 395/87, EU:C:1989:319; 13.7.1989, *Lucazeau jt*, 110/88, 241/88 ja 242/88, EU:C:1989:326, ja 27.2.2014, *OSA*, C-351/12, EU:C:2014:110).
- 29 Nimelt võivad liikmesriikidevahelist kaubandust mõjutada tasumäärad, mille on kehtestanud selline autoriõiguste kollektiivse esindamise organisatsioon nagu AKKA/LAA, millel on oma liikmesriigis monopoolne seisund ja mis esindab seal peale Läti omanike õiguste ka välismaiste omanike õigusi.
- 30 Seetõttu tuleb esimesele küsimusele vastata, et liikmesriikidevahelist kaubandust võib mõjutada niisuguste tasude tase, mille on kehtestanud autoriõiguste kollektiivse esindamise organisatsioon, kellel on monopol ja kes ühtlasi esindab välismaiste omanike õigusi, mistõttu tuleb kohaldada ELTL artiklit 102.

Teine, kolmas ja neljas küsimus

- 31 Teise, kolmanda ja neljanda küsimusega, mida tuleb käsitleda koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada esiteks, kas selleks, et hinnata, kas autoriõiguste kollektiivse esindamise organisatsioon kohaldab ELTL artikli 102 teise lõigu punkti a tähenduses ebaõiglasi hindu, on sobiv võrrelda tema tasusid naaberriikides ja teistes liikmesriikides kohaldatavate tasudega, mida on korrigeeritud OJP indeksiga; ja teiseks, kas see võrdlus tuleb läbi viia seoses iga kasutajate segmendiga või seoses tasude keskmise tasemega.
- 32 Alustuseks tuleb meenutada, et ELTL artiklis 102 esitatud mõiste „ettevõtja“ hõlmab mis tahes üksust, kes viib läbi majandustegevust, sõltumata selle üksuse õiguslikust seisundist ja rahastamise meetodist (vt eelkõige kohtuotsus, 1.7.2008, *MOTOE*, C-49/07, EU:C:2008:376, punktid 20 ja 21 ning seal viidatud kohtupraktika).

- 33 Majandustegevus on igasugune tegevus, mis seisneb kaupade või teenuste pakkumises teatud turul (kohtuotsus, 1.7.2008, MOTOE, C-49/07, EU:C:2008:376, punkt 22 ja seal viidatud kohtupraktika). Siinses asjas ilmneb Euroopa Kohtule esitatud toimikust, et vaidlust ei ole küsimuses, et AKKA/LAA tegevus, mis seisneb autoritasude kogumises, millest tasutakse muusikateoste autoritele, kujutab endast teenust.
- 34 Lisaks on sellisel organisatsioonil nagu AKKA/LAA, kellel on liikmesriigi territooriumil nimetatud teenuse osutamise ainuõigus, turgu valitsev seisund siseturu olulises osas ELTL artikli 102 tähenduses (vt selle kohta kohtuotsus, 27.2.2014, OSA, C-351/12, EU:C:2014:110, punkt 86 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 35 Aga nimetatud artikli tähenduses turgu valitseva seisundi kuritarvitamine võib seisneda sellise ülemäära kõrge hinna küsimises, millel ei ole pakutava teenuse majandusliku väärtusega mõistlikku seost (vt selle kohta kohtuotsus, 11.12.2008, Kanal 5 ja TV 4, C-52/07, EU:C:2008:703, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 36 Sellega seoses tuleb hinnata, kas esineb ülemäärane ebakõla tegelikult kantud kulu ja tegelikult nõutud hinna vahel, ning jaatava vastuse korral kontrollida, kas kehtestati ebaõiglane hind, olgu siis absoluutsel tasemel või konkureerivate toodetega võrreldes (kohtuotsus, 14.2.1978, United Brands ja United Brands Continentaal vs. komisjon, 27/76, EU:C:1978:22, punkt 252).
- 37 Nagu siiski märkis kohtujurist eelkõige oma ettepaneku punktis 36 ja nagu on tunnistanud ka Euroopa Kohus (vt selle kohta kohtuotsus, 14.2.1978, United Brands ja United Brands Continentaal vs. komisjon, 27/76, EU:C:1978:22, punkt 253), on teisi meetodeid, mis võimaldavad kindlaks määrata hinna võimalikku ülemäärast laadi.
- 38 Niisiis tuleb Euroopa Kohtu praktika kohaselt kehtivaks meetodiks lugeda asjaomases liikmesriigis kohaldatud hindade ja teistes liikmesriikides kohaldatud hindade võrdlust. Nimelt ilmneb sellest kohtupraktikast, et kui turgu valitseva seisundiga ettevõtja kehtestab oma teenuste eest tasud, mis on tunduvalt suuremad teistes liikmesriikides nõutavatest, ja kui tasude taset on võrreldud järjepidevalt, tuleb seda vahet pidada märgiks turgu valitseva seisundi kuritarvitamisest (kohtuotsused, 13.7.1989, Tournier, 395/87, EU:C:1989:319, punkt 38, ja 13.7.1989, Lucazeau jt, 110/88, 241/88 ja 242/88, EU:C:1989:326, punkt 25).
- 39 Võttes siiski arvesse seda, et eelmises punktis mainitud kohtuotsuste aluseks olevates juhtumites võrreldi ühe liikmesriigi autoriõiguste kollektiivse esindamise organisatsiooni kohaldatud hindasid kõigis teistes liikmesriikides tol hetkel kehtinud hindadega, küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas põhikohtuasjas konkurentsinoukogu poolt läbi viidud võrdlus AKKA/LAA poolt Lätis kohaldatud tasude ning Leedus ja Eestis kohaldatud tasude vahel, mida kinnitas võrdlus muudes liikmesriikides kohaldatud tasudega, mida oli korrigeeritud OJP indeksi abil, on piisavalt representatiivne.
- 40 Sellega seoses tuleb esmalt märkida, et võrdlust ei saa lugeda ebapiisavalt representatiivseks pelgalt seetõttu, et see hõlmab piiratud arvu liikmesriike.
- 41 Selline võrdlus võib vastupidi olla asjassepuutuv tingimusel – nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 61 –, et võrdlusliikmesriigid on valitud objektiivsete, asjakohaste ja kontrollitavate kriteeriumide põhjal. Seega ei saa olla minimaalset arvu võrreldavaid turge ning analoogsete turgude valik sõltub iga juhtumi eripärastest asjaoludest.
- 42 Nende kriteeriumide hulgas võivad olla eelkõige tarbimisharjumused ja muud majanduslikud või sotsiaal-kultuurilised asjaolud, nagu sisemajanduse kogutoodang elaniku kohta ning kultuuriline ja ajalooline pärand. Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab hindama põhikohtuasjas kohaldatud kriteeriumide asjassepuutuvust, võttes arvesse juhtumi kõiki asjaolusid.

- 43 Mis puudutab võrdlust põhikohtuasjas käsitletud autoriõiguste kollektiivse esindamise organisatsiooni kohaldatud hindade ja mitmekümnes muus liikmesriigis peale Eesti ja Leedu asutatud organisatsioonide kohaldatud hindade vahel, siis võib seda võrdlust kasutada selleks, et kontrollida tulemusi, mis oli juba saadud väiksemat arvu liikmesriike võrreldes.
- 44 Seejärel tuleb meenutada, et asjaomases liikmesriigis kohaldatavaid hindasid ja muudes liikmesriikides kohaldatavaid hindasid tuleb võrrelda ühetaolisel alusel (kohtuotsused, 13.7.1989, Tournier, 395/87, EU:C:1989:319, punkt 38, ja 13.7.1989, Lucazeau jt, 110/88, 241/88 ja 242/88, EU:C:1989:326, punkt 25).
- 45 Siinses asjas peab eelotsusetaotluse esitanud kohus kontrollima, kas valitud võrdlusriikides on tasude arvutamise meetod, mis põhineb kaubanduspinna või teeninduskeskuse pindalal, analoogne Lätis kohaldatava arvutusmeetodiga. Kui selgub, et see on nii, võib viidatud kohus järeldada, et võrdlusalus oli ühetaoline, seda aga tingimusel, et võrdluses nende liikmesriikide tasudega, mille majanduslikud tingimused ei ole sarnased Läti omadega, võetakse arvesse OJP indeksit.
- 46 Viimatimainituga seoses tuleb märkida sarnaselt kohtujuristi poolt tema ettepaneku punktis 85 mainitule, et üldiselt esineb liikmesriikide vahel sama teenuse hindades suuri erinevusi, mis on tihedas seoses kodanike ostujõu erinevusega, mida väljendab OJP indeks. Elatustase ja ostujõud mõjutab kaubanduspindade või teeninduskeskuste käitajate suutlikkust tasuda autoriõiguste kollektiivse esindamise organisatsiooni teenuste eest. Niisiis tähendab sama teenuse hindade võrdlus erinevates liikmesriikides, mille elatustase erineb, tingimata OJP indeksi arvessevõtmist.
- 47 Lõpuks küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas võrrelda tuleb erinevaid kasutajate segmente või hoopis kõigi segmentide keskmist tasu.
- 48 Kohtuistungil kinnitati, et väljend „kasutajate segmendid“ viitab teatud pindalaga kaubanduspindadele ja teeninduskeskustele. Sellega seoses ilmneb Euroopa Kohtule esitatud toimiku materjalidest ja kohtuistungil esitatud kõnedest, et tasude erinevuse võib tuvastada eelkõige ühe kindla segmendi sees.
- 49 Asjaomane konkurentsiasutus peab võrdlema ja kehtestama võrdlusraamistiku, arvestades, et tal on teatud kaalutusruum ja et ei ole vaid ühte sobivat meetodit. Illustreerivalt võib märkida, et kohtuasjades, milles tehti 13. juuli 1989. aasta kohtuotsus Tournier (395/87, EU:C:1989:319) ja 13. juuli 1989. aasta kohtuotsus Lucazeau jt (110/88, 241/88 ja 242/88, EU:C:1989:326), puudutas võrdlus tasusid, mida erinevates liikmesriikides koguti kindlat liiki diskoteekidelt, millel olid teatud konkreetsed omadused, sealhulgas pindala.
- 50 Niisiis on lubatav võrrelda ühte või enamat kindlat segmenti, kui esinevad kaudsed tõendid, et tasude ülemäärane laad puudutab neid segmente; seda peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus.
- 51 Kõike eelnevat silmas pidades tuleb teisele, kolmandale ja neljandale küsimusele vastata, et hindamaks, kas autoriõiguste kollektiivse esindamise organisatsioon kohaldab ELTL artikli 102 teise lõigu punkti a tähenduses ebaõiglasi hindu, on sobiv võrrelda tema tasusid teistes liikmesriikides kohaldatavate tasudega, mida on korrigeeritud OJP indeksiga, tingimusel et võrdlusriigid on valitud objektiivsete, asjakohaste ja kontrollitavate kriteeriumide põhjal ning võrdluste alus on ühetaoline. Võib võrrelda ühes või enamas kasutajate segmendis nõutud tasusid, kui on kaudseid tõendeid, et tasude ülemäärane laad puudutab neid segmente.

Viies ja kuues küsimus

- 52 Viienda ja kuuenda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada esiteks seda, mis lävest alates peab võrreldavate tasude erinevust lugema tuntavaks ja seega märgiks turgu valitseva seisundi kuritarvitamisest, ja teiseks seda, milliseid tõendeid võib autoriõiguste kollektiivse esindamise organisatsioon esitada, et lükata ümber asjaolu, et tasud on ülemäärased.
- 53 Tuleb esmalt meenutada, et kui turgu valitseva seisundiga ettevõtja kehtestab tema osutatavate teenuste eest tasud, mis on tunduvalt kõrgemad teistes liikmesriikides kehtestatud tasudest, tuleb seda erinevust lugeda kaudseks tõendiks turgu valitseva seisundi kuritarvitamise kohta (kohtuotsused, 13.7.1989, Tournier, 395/87, EU:C:1989:319, punkt 38, ja 13.7.1989, Lucazeau jt, 110/88, 241/88 ja 242/88, EU:C:1989:326, punkt 25).
- 54 Nagu siinses asjas eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, on Lätis kohaldatud hindade ning teistes võrdlusalustes liikmesriikides kohaldatud hindade vaheline erinevus väiksem kui see erinevus, mis tuvastati tasude vahel teatud liikmesriikides kohtuasjades, milles tehti 13. juuli 1989. aasta kohtuotsus Tournier (395/87, EU:C:1989:319) ja 13. juuli 1989. aasta kohtuotsus Lucazeau jt (110/88, 241/88 ja 242/88, EU:C:1989:326). Sellega seoses märgib see kohus, et konkurentsinookogu poolt tehtud järelduste põhjal on pindadel suurusega alates 81 m² kuni 201–300 m² tasud Lätis vähemalt kaks korda kõrgemad, kui Eestis ja Leedus kohaldatud tasud. Mis puudutab käesoleva kohtuotsuse punktis 43 mainitud muudes liikmesriikides kohaldatud tasusid, siis märkis see kohus, et Lätis kohaldatud tasud ületavad 50% kuni 100% võrra liidu keskmisi tasusid, täpsustades koguni, et 85,5 m² kuni ligikaudu 140 m² suurustel pindadel olid üksnes Rumeenias nõutud tasud kõrgemad Lätis kehtivatest.
- 55 Siiski ei saa 13. juuli 1989. aasta kohtuotsusest Tournier (395/87, EU:C:1989:319) ja 13. juuli 1989. aasta kohtuotsusest Lucazeau jt (110/88, 241/88 ja 242/88, EU:C:1989:326) järeldada, et selliseid erinevusi nagu põhikohtuasjas ei saa kunagi lugeda „tuntavaks“. Nimelt ei ole olemas miinimumläve, millest alates tasu tuleb lugeda „tunduvalt kõrgemaks“, arvestades, et sellega seoses on määravaks igale juhtumile omased asjaolud. Niisiis võib erinevust tasude vahel lugeda „tuntavaks“, kui see on asjaolusid arvestades oluline ja kestev seoses eelkõige kõnealuse turuga; seda peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus.
- 56 Sellega seoses tuleb rõhutada, nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 107, et üksnes olulisi erinevusi saab lugeda „kuritarvitavateks“. Lisaks peab see erinevus kestma teatud aja ega tohi olla ajutine või episoodiline.
- 57 Seejärel tuleb märkida, et need asjaolud on üksnes kaudne tõend turgu valitseva seisundi kuritarvitamise kohta. Autoriõiguste kollektiivse esindamise organisatsioonil on võimalus põhjendada erinevust, tuginedes objektiivsetele lahknevustele asjaomase liikmesriigi olukorra ja võrdlusesse kaasatud teistes liikmesriikides valitseva olukorra vahel (vt selle kohta kohtuotsused, 13.7.1989, Tournier, 395/87, EU:C:1989:319, punkt 38, ja 13.7.1989, Lucazeau jt, 110/88, 241/88 ja 242/88, EU:C:1989:326, punkt 25).
- 58 Taolise erinevuse põhjendamiseks võib arvesse võtta teatud asjaolusid, näiteks olemasolev seos tasumäära ja selle summa vahel, mis tegelikult autoriõiguste omanikele makstakse. Nimelt, kui tasudest saadavast tulust sissenõudmis-, haldus- ja jagamiskuludele minev osa, mitte aga autoriõiguste omanikele minev osa on märgatavalt kõrgem, ei ole välistatud, et nimelt konkurentsi puudumine kõnealusel turul võimaldab selgitada haldusaparaadi raskust ja seega tasude kõrget määra (vt selle kohta kohtuotsused, 13.7.1989, Tournier, 395/87, EU:C:1989:319, punkt 42, ja 13.7.1989, Lucazeau jt, 110/88, 241/88 ja 242/88, EU:C:1989:326, punkt 29).

- 59 Siinses asjas märkis AKKA/LAA kohtuistungil, et sissenõudmis-, haldus- ja jagamiskuludele minev osa ei ületanud 20% kogu saadud summast. Kui olukord on selline, mida peab eelotsusetaotluse esitanud kohus kontrollima, siis need kulud ei näi esmapilgul ebamõistlikuna, võrreldes summadega, mis makstakse autoriõiguste omanikele, ega ole seega tõendiks ebatõhusast haldamisest. Lisaks võib asjaolu, et kulud on kõrgemad kui võrreldavates liikmesriikides, selgitada see, et esinevad objektiivsed tegurid, mis kulusid mõjutavad, näiteks konkreetsed õigusnormid, mis raskendavad haldusaparaadi tööd, või muud kõnealusele turule omased asjaolud.
- 60 Kui aga selgub, et AKKA/LAA poolt autoriõiguste omanikele ülekantud tasud on kõrgemad, kui võrdlusriikides ülekantud tasud, ja kui seda erinevust võib lugeda tuntavaks, peab AKKA/LAA seda asjaolu põhjendama. Selline põhjendus võib seisneda õiglast tasu käsitlevates liikmesriigi õigusnormides, mis erinevad teiste liikmesriikide omadest; seda peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus.
- 61 Sellest tuleneb, et viiendale ja kuuendale küsimusele tuleb vastata, et erinevus võrreldud tasude vahel tuleb lugeda tuntavaks, kui see on oluline ja kestev. Selline erinevus on kaudne tõend turgu valitseva seisundi kuritarvitamise kohta ning autoriõiguste kollektiivse esindamise organisatsioon, kellel on turgu valitsev seisund, peab tõendama, et tema hinnad on õiglased, tuginedes objektiivsetele asjaoludele, mis mõjutavad halduskulusid või autoriõiguste omanikele tasude maksmist.

Seitsmes küsimus

- 62 Seitsmenda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas juhul, kui ELTL artikli 102 teise lõigu punktis a käsitletud rikkumine on tõendatud, tuleb trahvisumma kindlaksmääramisel autoriõiguste omanikele mõeldud tasusid arvestada kõnealuse autoriõiguste kollektiivse esindamise organisatsiooni käibe hulka.
- 63 Määruse nr 1/2003 artiklist 5 ilmneb, et liikmesriikide konkurentsiasutused võivad ELTL artikli 102 kohaldamise raames kehtestada trahve, karistusmaksleid või muid siseriiklikus õiguses sätestatud sanktsioone.
- 64 Sellega seoses tuleb tagada ELTL artikli 102 ühetaoline kohaldamine liidus, et saavutada selle artikli tõhus kohaldamine. Niisiis, ehkki määruse nr 1/2003 artikli 23 lõige 2, mida kohaldatakse Euroopa Komisjoni poolt ELTL artiklite 101 ja 102 rikkumise eest määratavatele trahvidele, ei ole liikmesriigi konkurentsiasutustele siduv, on sellistel asutustel lubatud olukorras, kui nad hindavad ettevõtja käivet, et kindlaks määrata trahvi maksimumsumma, mida sellele ettevõtjale ELTL artikli 102 rikkumise eest määrata, kasutada lähenemist, mis on koosõlas nimetatud artiklis 23 esineva mõiste „käive“ tõlgendusega.
- 65 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast tuleneb, et see mõiste puudutab asjaomase ettevõtja müüdüd kaupade või teenuste väärtust, väljendades niisiis selle tegelikku majanduslikku olukorda (vt selle kohta kohtuotsus, 7.9.2016, Pilkington Group jt vs. komisjon, C-101/15 P, EU:C:2016:631, punktid 16–18 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 66 Nii nagu märgiti käesoleva kohtuotsuse punktis 33, seisnevad siinses asjas AKKA/LAA poolt osutatud teenused tasude kogumises, millest makstakse muusikateoste autoritele. Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab põhikohtuasja kõiki asjassepuutuvaid asjaolusid arvestades hindama, kas nende tasude see osa, mis vastab nimetatud autoritele makstud tasudele, kuulub AKKA/LAA poolt osutatud teenuse väärtuse hulka.

- 67 Sellega seoses võib eelotsusetaotluse esitanud kohus eelkõige arvesse võtta õiguslikke ja majanduslikke seoseid, mis liikmesriigi õiguse alusel esinevad AKKA/LAA kui vahendaja ja õiguste omanike vahel, et määrata kindlaks, kas need kujutavad endast ühte majandusüksust. Kui olukord on nii, siis võib neile õiguste omanikele makstava tasu osa lugeda AKKA/LAA poolt osutatud teenuse väärtuse hulka.
- 68 Lisaks tuleb märkida, et kui liikmesriigi konkurentsiasutus määrab trahvi, peab see trahv sarnaselt mis tahes muu sanktsiooniga, mida liikmesriigi asutused kehtestavad liidu õiguse rikkumise eest, olema tõhus, proportsionaalne ja hoiatav (vt selle kohta kohtuotsus, 8.7.1999, Nunes ja de Matos, C-186/98, EU:C:1999:376, punkt 10 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 69 Sellega seoses, et kindlaks määrata trahvi lõppsumma, tuleb ühtlasi arvesse võtta asjaolu, et konkurentsinoukogu oli AKKA/LAA-le juba määranud esimese trahvi 2008. aastal, kuna tema küsitud hinnad olid ebaõiglased, ja et 2013. aastal pärast uut uurimist määrati talle vaidlustatud otsusega teine trahv ELTL artikli 102 teise lõigu punkti a rikkumise eest.
- 70 Seetõttu tuleb arvesse võtta rikkumise kogukestust, selle korduvat laadi ning küsimust, kas esimene trahv oli piisavalt hoiatav, et veenduda, et määratud sanktsioon on tõhus, proportsionaalne ja hoiatav, nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 68.
- 71 Eelnevaid kaalutlusi silmas pidades tuleb seitsmendale küsimusele vastata, et juhul kui ELTL artikli 102 teise lõigu punkti a käsitletud rikkumine on tõendatud, tuleb trahvisumma kindlaksmääramisel autoriõiguste omanikele mõeldud tasusid arvestada kõnealuse autoriõiguste kollektiivse esindamise organisatsiooni käibe hulka, tingimusel et see tasu on osa nimetatud organisatsiooni poolt osutatud teenuste väärtusest ja et selle tasu arvamine käibe hulka on vajalik, et tagada kehtestatud karistuse tõhus, proportsionaalne ja hoiatav laad. Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab kõiki käesoleva juhtumi asjaolusid arvesse võttes kontrollima, kas need tingimused on täidetud.

Kohtukulud

- 72 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulud, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

- 1. Liikmesriikidevahelist kaubandust võib mõjutada niisuguste tasude tase, mille on kehtestanud autoriõiguste kollektiivse esindamise organisatsioon, kellel on monopol ja kes ühtlasi esindab välismaiste omanike õigusi, mistõttu tuleb kohaldada ELTL artiklit 102.**
- 2. Hindamaks, kas autoriõiguste kollektiivse esindamise organisatsioon kohaldab ELTL artikli 102 teise lõigu punkti a tähenduses ebaõiglasi hindu, on sobiv võrrelda tema tasusid teistes liikmesriikides kohaldatavate tasudega, mida on korrigeeritud ostujõupariteedi indeksiga, tingimusel et võrdlusriigid on valitud objektiivsete, asjakohaste ja kontrollitavate kriteeriumide põhjal ning võrdluste alus on ühetaoline. Võib võrrelda ühes või enamas kasutajate segmendis nõutud tasusid, kui on kaudseid tõendeid, et tasude ülemäärane laad puudutab neid segmente.**
- 3. Erinevus võrreldud tasude vahel tuleb lugeda tuntavaks, kui see on oluline ja kestev. Selline erinevus on kaudne tõend turgu valitseva seisundi kuritarvitamise kohta ning autoriõiguste kollektiivse esindamise organisatsioon, kellel on turgu valitsev seisund, peab tõendama, et tema hinnad on õiglased, tuginedes objektiivsetele asjaoludele, mis mõjutavad halduskulusid või autoriõiguste omanikele tasude maksmist.**

- 4. Juhul kui ETL artikli 102 teise lõigu punktis a käsitletud rikkumine on tõendatud, tuleb trahvisumma kindlaksmääramisel autoriõiguste omanikele mõeldud tasusid arvestada kõnealuse autoriõiguste kollektiivse esindamise organisatsiooni käibe hulka, tingimusel et see tasu on osa nimetatud organisatsiooni poolt osutatud teenuse väärtusest ja et selle tasu arvamine käibe hulka on vajalik, et tagada kehtestatud karistuse tõhus, proportsionaalne ja hoiatav laad. Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab kõiki käesoleva juhtumi asjaolusid arvesse võttes kontrollima, kas need tingimused on täidetud.**

Allkirjad